

શ્રી ગણેશાય નમઃ

ઉર્વશી-પુરવા.

નાટકનાં ગાયનો.

રચાવી અને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
વીઠ્ઠલદાસ હેમજીભાઈ ભાવનગરવાળા
ત્રી વિજય નૌકા. નાટક મગાજના માલિક.
પારસી નવનેજ શીષ્ટર-કમંચી.

ધી "નેમનસ" પ્રેસ કમ્પાની

આવૃત્તી ત્રીજી

પ્રત ૧૦૦૦

સંવત ૧૯૭૩

સને ૧૯૧૬

કીંમત ૦—૨—૦

ચેતવણી.

સને ૧૮૬૭ના ૨૫ મા આકટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી પ્રસિદ્ધ કરનારે સર્વ હકક પોતાના રવાખીન રાખ્યા છે માટે પ્રસિદ્ધ કર્તાની રજા સિવાય કોઈએ આ નાટક તથા તેમાંના ગાયનો છાપવાં-છપાવવાં, વેચવાં-વેચાવવાં કે લજવવાં-લજાવવાં નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૬૨૪

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ઉપશી ૩૩૨૫૧

વિષય ૨. ૧૨. ૩

ઉર્વશી-પુરૂરવા નાટકના પાત્રો.

પુરૂષ પાત્ર.

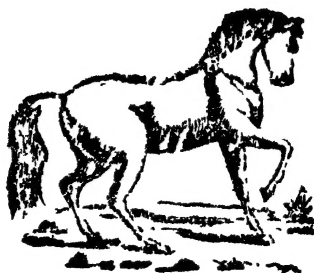
પુરૂરવા	...	પ્રતિષ્ઠાન નગરીનો રાજા
માણુવક	...	રાજાનો પુરોહિત
નારાયણ	...	ભગવાન વિષ્ણુના અંશાવતારી તપસ્વી.
ધંદ્ર	...	અમરાધિપતિ, સ્વર્ગ લોકનો દેવરાજ.
અય્યવન	...	એક તપસ્વી રૂપિ.
નારદ	...	દેવર્ષિ
ભરતભુનિ	...	એક રૂપિ.
કેશીવાનવ	...	એક રાક્ષસ પુરૂ રાજાનો શત્રુ
રાહુદાનવ	...	એક રાક્ષસ.
ગાંધવ	...	ભરતભુનિના શિષ્ય.
ચિત્રરથ	...	એક ગાંધર્વ
સિદ્ધયુદ્ધ	...	અય્યવન ભુનિના શિષ્ય.
વિદ્યારામ	...	માણુવકનો લેખો જમાઇ અને લલિતાનો પતિ.
અરુણા	...	માણુવકનો નોકર અને (ગાયો ચારનાર ભરવાડ)
ગુરૂ, શિષ્ય	...	સંસાર ત્યાગી મહાત્માઓ

શ્રી પાત્રો.

ઉર્વશી	...	નારાયણના ઉર્વશી ઉપજે ॥ અપ્સરા.
ગાણી	...	દેવી, કાળીગજ પુત્રી પુરુરાવની પત્નિ.
ચિત્રલેખા	...	ઉર્વશીની સખી
સત્યવતિ	...	એક તાપસી. જગન્નાથનું અવતરન મુનિ ॥ ધર્મ પત્નિ
પ્રભા	...	સહુનાનંદ પી પુત્રિ અને આયુ ॥ પ્રણયિ ॥
નિપુણિકા	...	રાણીની દાસી.
રૂપાળી	...	માણવકની પત્નિ
લલિતા	...	માણવકની પુત્રી, વિદ્યારામની સ્ત્રી,

રંભા, મેનકા. સહુજન્યા, રીદ્ધીસદ્ધી વગેરે અપ્સરાઓ
તથા ગુલાબ ચંદ્રેશ્વરી વગેરે પ્રજાની સખીઓ.

સ્થળ—પૌંડ્રાવન નગરી, તથા હેમકુટ અને ગંધમાદન પર્વત.

❀ શ્રી ગણેશાયનમઃ ❀

❀ ઊર્વશી-પુરૂરવા. ❀

નાટકની પ્રવેશવાર ટૂંક હકીકત

અંક પહેલો

નાન્દી-સૂતધાર તથા બાળાગોની નાટ્ય વસ્તુ સંકલના સૂચક
સંવાદ અને પ્રાર્થના.

પ્રવેશ પેલો અદ્રીકાશ્રમ-ભગવાન નારાયણુ રૂપિના પ્રયંત તપથી
લયપામી ઇદ્રે તપ મંગ કરવા તપોવનમાં અપ્સરાઓ
ને પ્રેર્યા. ભગવાન નારાયણુ તપમાંથી ચળિત ન થતાં
નિજ ઉદ્ધમાંથી ઉર્વશી ઉપજવી અપ્સરાઓ સાથે તેને
ઇદ્ર લોકમાં મોકલ્યા.

પ્રવેશ બીજો-ઇંદ્રભુવન—નારાયણુને લલચાવવામાં નાલીપાસ
ચમીડી અપ્સરાઓનું ઇંદ્ર ભુવનમાં ગમન, નારાયણુની
અસૌહારિક તપશ્યા તથા ઉર્વશીની ઉત્પતિનું વર્ણન.
ઉર્વશીને અપાયણું ઉચ્ચ સ્થાન સદ્ભૂમિ દેવપંચર નાટકને
જન્મદાતા કાવ્યમૂર્તિ અને નાન્દીજીના એ કલ ઉદ્દમરો.

પ્રવેશ ૩ જો-મ. જીવકનું મકાન

યૌવન ઘેલડી બાળા લલિતાના યૌવન રંગનાગ રંજન હર્ષોદ્યાન
માણુવક રૂપાળીનો રસીક પત્તાદ, જમાધરાજ વિદ્યારામ
સંબંધી વાત ગીત-જમ ધને નેડા જતા અરજ ફીયાની અનુ
સમજના મોટાળા અને વિદ્વાન વિદ્યારામના વેદ્યમનેના ભાષાડા

પ્રવેશ ૪ યૌ-હુમકુટ પર્વત પ્રદેશનું માન સરોવર-છંદની
આશાનુસાર ઉર્વશીના અસરંગા સાથે આનંદ કીડા
છંદ પ્રત્યે વેર વાળવાની હુન । ઉર્વશી ઉપર અત્યાચાર
શુભરવાની હજીવાળા રાહુદાનવનું ત્યાં આગમન-
ઉર્વશીપર બળાત્કાર અચાનક પુરૂરવાનું અસરંગા
અવાજથી આગમન. રાહુ સાથે યુધ્ધ રાહુનો
પગજમ અને પગામન. ઉર્વશીનું શુષ્કમાં આવવું,
પુરૂરવાના હૃદયમાં પ્રણયખીજનું રોપાવું, સ્વર્ગ-
માંથી વિતરથનું ઉર્વશીને તેડવા આવવું, તેની
સાથે ઉર્વશીનું છંદ લોકમાં જવું. જતાં પહેલાં એક
પત્ર ચીત્રલેખા મારફતે માણુવકને આપવું. રામનું
રાજધાનીનાં પાછા રૂવું. ઉલ્લસદેવી પંખાદાઓ વચ્ચે
પ્રથમ પ્રણયનું મંગલચરણ ઉદ્ભવવું.

પ્રવેશ ૫ યૌ-પગીચો-પુરૂરવાના ઉર્વશી પ્રત્યેના પ્રબળ પ્રેમ
ના ઉદ્ગારો ઉર્વશીનો પત્ર રામના હાથમાં આવવો.
[નિપુણકાર્ણ આલાહવાયી રાણીએ દાજ હૃદયને ભેદ

જાણવો. બગીચામાં રાખી તે આગમન. રાગરાણી વચ્ચે ઉઠી
ભવેલા સંવાદ અને રાખાનું રીસાધને ચાલ્યાં જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠા—માણુવક ના મકાન ના લલિતાનો એકાંઆવાસ.
વેદીમાવરનાં વેદવચનોના વક્ત્રગાડા કંટાળેલી લલિતાના
દુઃખોદ્ધાર “ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ” એવા વિદ્યારામનાં
દામ્પત્ય સુખથી ઉંધા વેદોચ્ચાર, યૌવનની પરિસીમાએ
પહોંચેલાં દંપતિની એક ખીજની અણુસમજને લીધે
થતી અમુઝણ મુખ્ય અનાડી અરજણીયાની અણુ
સમજણથી થતી ઉધ્ધતા. અને અંતે વેદીમાવરની સાન
જ્ઞાન ઠેકાણે સાવવાની લલિતાની ચોક્કસ પ્રતિજ્ઞા.

પ્રવેશ ૭ મો—જંગલ-ધંદ્ર લોકમાં ભજવાયેલા લક્ષ્મી સ્વયંવરના
નાટકમાં ઉર્વશીથી થયેલી જીલપરથી થવાના ન્યાય
સંબંધી ગાલવ અને નારદનું વિવરણ.

પ્રવેશ ૮ મો—ધંદ્રનો દરબાર—લક્ષ્મી સ્વયંવરના નાટકમાં ઉર્વશી
ની જીલથી કોધિત થઇ ભરતચુનિએ આપેલા માપ,
અપ્સરાઓનાં ઉરમાં પત્રાનાપ. નારદના કહેવા પરથી
ધંદ્રે કરેલા આપનો અનુગ્રહ. ઉર્વશીના શોકોદ્ધાર અને
મૃતસૌંદર્ય તરફ સંચાર.

અંક બીજો,

પ્રવેશ ૧ જો—મહાસયનો માર્ગ—સાયની રાણીનો હૃદયથી પાશ્વતાપ. અને રાજા સથે “પ્રિય પ્રસાદન” વૃત્ત ઉજવવાની ઉચ્ચ અભિલાષ

પ્રવેશ ૨ જો—રાજમહાસય - વિદ્યવેદનાથી બંધિત થતા રાજાના નિરહોદ્ગાર. ઉવંશીનું નામી સથે અંતઃક્રિયામાં આગમન. રાણીના પ્રિય પ્રસાદન વૃત્ત ઉત્થાપન અને પ્રત્યાગમન ઉવંશીની રસરેસ પુરરાત અને ઉર્વાશ વચ્ચે પ્રજ્વળતી રેસરેસ તથા રાજ્ય મહેનમાં દર્પાતનો સંબંધે પ્રવેશ.

પ્રવેશ ૩ જો—માણવકનું મકાન

લક્ષીનાની સ્ત્રીજીવનથી સુધરેલા વેદીયા વીઘારામના પવિત્ર ઉદ્દગારો. પત્ની પ્રત્યે ઉચ્ચભાવના. શુદ્ધ અમ જોડો સુખી થવાની શ્રદ્ધ થાહના. અને લક્ષીતાનું અસુરાસથે પ્રમાણ.

પ્રવેશ ૪ જો—અંતઃપુર—ગર્ભવંતી ઉવંશીને આત્મનો અનુગ્રહ યાદ આવતાં ઉપજેલી ગંતા અશ્વક (અવસેખાની ચાલાકી અને રાજા પામેલા સ...) દ્વારા દ્રિકાશ્રમ તરફ કરેલો મુસાફરી

પ્રવેશ ૫ જો—જગલ-કોઈ પુગણી કથામાં “દરેક માણસે એક સારા ગુણ કરવા જોઈએ” એવું અનુભૂતિમાં સાંભળી આવેલા તે

વાક્યમાં સમજા ફેરને લીધે “ ગુરુ થવું જોઈએ ” એમ
 હઠમાની બેઠેલા અરજણીયાનું અનાડીપણું, કોઈના ગુરુ
 થવા માટે જંગલમાં ચાલ્યા જવું, ગુરુ શિષ્યનું તેના હાથમાં
 સપડાવું, અરજણીયાનું તેમના ગુરુ બની બેસવું, ગુરુની
 મુક્તિ માટે શિષ્યે સ્વાંગ ધરી આવવું, તેની અને
 અરજણીયાને વચ્ચે થતી ધમાધમ-અચાનક માણુવકનું
 આગમન. ગુરુ શિષ્ય બંધન મુક્ત—અરજણીયાને મુખેથી
 અનુભૂતાં જાણતાં “તક તક પુરરરરર” એ વાક્યનો ગુરુએ
 સમજાવેલો અર્થ, અને માણુવકે અરજણીયાને કરાવેલું
 સદ્ ગુરુ જ્ઞાન.

પ્રવેશ ૬ ઠા—ભગવાન વ્યવન મુનિનો આશ્રમ—ત્રાપનો અનુ-
 મદ પાદ કરીને દેવી ઉર્વશીનું ભગવાન વ્યવન મુનિને ત્યાં
 બાળક આશુને મુકવા આવવું. એક તરફથી પુત્ર સ્નેહ
 અને બીજી તરફથી પતિ સ્નેહમાં ઝુરતી હૃદયથી બગતી,
 ત્રિશંકુની ગતી અનુભવતી, ઉર્વશીની કષ્ટમય કથનીનો
 કર્ણજનક ચિતાર.

પ્રવેશ ૭ થા—કુમારવન-વનવિહાર માટે નીકળેલું ઉર્વશી-પુરુષવા
 ને વાટમાં મળેલી વિધાવર કુમારી. મુઘ્ધા બાલિકાના
 નૃત્યુગાનમાં પુરરાજનું ખુશી થવું. ઉર્વશીએ રીસાછને
 મમન કરવું. અને પાછળ જોતાં ઉર્વશી ને ન જોવાથી રાજનું
 પશુ પ્રિયાની પાછળ પળવું.

પ્રવેશ ૮ મો—કુમારવન—નારદ અને સુર્ય નારાયણ વચ્ચે પુરરાજના દુઃખ મુક્ત સંબંધી વાતચીત. કુમારવનમાં પ્રવેશતાંજ વેલી રૂપ બનેલી ઉર્વશીના વિરહે પુરરાજનું વને વન બટકવું દેવી કૃપાથી સંગમનીય મણીનું પ્રાપ્ત થયું. અને મણી પ્રેતાપે વેલીને ભેટવા જતાં ઉર્વશીનું આગ્રહુળ પ્રગટયું. વિરહ ઘેલાં દેવી દંપતિનો અગ્નિયત્રી ભર્યો મેઝાપ. પાછળથી કેશીદાનવ આવી પુરરાજ પર અસ્ત્રનો ધાવ કરવા જતાં વનદેવી પ્રગટ થઈ કેશીને બાળી બરમ કરે છે.

ચમત્કારીક ટેબલો

અંક ત્રીજો

પ્ર. ૧ લો—રાજમાર્ગ—નંદનવનમાંથી પાછા ફરેલાં રાજરાણી સંબંધી માણવકના હર્ષોદ્ગાર. અને બાજ પક્ષીનું સંગમનીયમણી ઉપાડી દીડી જવું, તથા તેના શોધ માટેરાજનું વિરમવું.

પ્રવેશ ૨ જો—વ્યવન મુનિના આશ્રમનો પ્રથમ ભાગ—નાનકડાં આયુ પ્રજાના નિર્દોષ પ્યારની રમત ગમત. અને આયુ એ બાજ પક્ષીને બાણ મારવું.

પ્રવેશ ૩ જો—વ્યવન મુનિનો આશ્રમ—બાજ પક્ષીને મારી આશ્રમ ધર્મ વિરહ આચારણ કરવાથી વ્યવન મુનિ સંત્યર્વાત સાથે આયુને પુરરાજને ત્યાં મોકલે છે. પ્રજાપણ બા-
દ્ય હૃદ કરી તેની સાથે જાય છે. પાછળથી રાહુદાનવ

પુત્રીની ખજાર લેવા આવતાં મુનિ તેને પુરૂરાજને ત્યાં
આચુ સાથે ગમેલાં છે. એમ જ ગુણવતાં ગદાસ કોપીત
થાય છે. મુનિ આચુને પ્રભાતે ઉત્પન્ન થનાર કુમાર ઈંદ્રપદ
મેળવનાર છે એમ રાહુને ૨૫૪ રહમંજરી તેને શાન્ત કરી
તેની પાસે આચુને પ્રભાતે પરણાવવાનું વચન માગે છે.
વચન આપી રાક્ષસ વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૪ થો—રાજમહાલય—ગુપ્ત થયેલો સંગમનીય મણી પુરૂ
રાજને પ્રાપ્ત થાય છે અને પ્રતાપી પિતાના પ્રતાપી પુત્ર આચુ
ની અજાયબો ભરી રીતે મુક્તાબાન પુરૂરાજ સાથે થાય છે.

પ્રવેશ ૫ મો—રાજમહાલય—આચુ ઉવંશીને મળતાંજ અતિ
આનંદિત થાય છે. પશુ પીછળ પળે ઈંદ્રરાજનો આપાનુમદ યાદ આ-
વતાં ઉદારીના ઉદ્ધવીમાં ઉતરી જાય છે, અશ્રુભરી આંખડીથી
આકાશમાર્ગે સંચરવા ધાય છે. ઇંદ્રથી પ્રેમયક્ષા નારદ તેને
જતી અટકાવી ઈંદ્રનો આદેશ સંભળાવો પુરૂરાજસાથે સદા
ને માટે રહેવાને રહમંજરે છે અને રી આશાવેલડી અમરદુળો
થી છલકાય છે. સર્વનો હર્ષાનંદપુરજહારમાં અનુભવાય છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો—રાજમાર્ગ—આચુ પ્રભાતા પૂર્ણ પ્રેમભર્યા પ્રણયોદ્યમાર

પ્રવેશ ૭ મો—પુરૂરાજનો ભવ્ય દરબાર—ઈંદ્રરાજ પ્રેરેલી અપ્સ
રાશ્મીનો મનોહરનાય. અને આચુ પ્રેમાના હસ્ત મેળાય.
બાદ આચુને યુવરાજ પદભિષેક.

આનંદ મંગોલ

શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

ૐ ઉર્વશી પુરુરવા. ૐ

નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

સૂત્રધાર—

ગાયન ૧.

આનંદ આપો, સ્થાપો સુખ પ્રભુ.

મંગલદાયક. શ્રી વનમળો.

ફૂંટિ કરો સફળ હેત ધરી હરો ત્રયતાપો.....આનંદ.

દીનદયાળુ, કહે સહુ કોઈ. ઈશ આપને.

કષ્ટ સર્વેં કાપો. છાપ શુભ છાપો.....આનંદ

બાળાઓ—

૨

પ્રેમ સાટે તને જે, પ્રાણ એવા પ્રેમી પ્રભુનું સ્વરૂપ છે.

પ્રેમ સાથે ચોટયું વહેમ મુળ છે.....એવા.

શુદ્ધ પ્રેમી સંસારે તવાય છે પણ અંતે પ્રેમીની સવાય છે.

પ્રેમ તાર અજગ એક રૂપ છે.....એવા.

ભારે ભોગી ગ્રહાંડ કેરો ભુપ છે. તેમાં પ્રેમી પુરુરવા અનુપ છે

પ્રેમ તાર અજગ એક રૂપ છે.....એવા.

અપ્તરાઓ—

૩

નાથ નેહે નિહાળો. ઉઘાડીને નેણ.
 ઉઘાડીને નેણ. યોલો બહાલ ભયાં વેણ....નાથ.
 મહામુદ મદિર સમય છે સુન્દીર.
 કામે કહાવ્યું છે. અમ સાથે કેણ....નાથ
 ત્યાગ દીએ તણ શંગાર લ્યો સણ
 આપો પતાવી. અમારું લેણ દેણ....નાથ.

સખીઓ—

૪

તું ચાલ ચાલ શાળી. સ્વર્ગે ચટકીલી ચાલથી.
 ત્યાં ઇન્દ્રતણા દરબાર મહીં વસીરે'એ વહાલથી...તું,
 નારાયણના ઉરથી. તન આ વિધીએ ઉપજાવ્યું.
 અરપ્યું રૂપ અનુપમ સાથે મુદભર મન ભાવ્યું.
 ઉશી—એતો ઠીક પણ આતો આણું. પરણ્યા વીણુ આવ્યું.

સખીઓ—પરણાવીશું. ખ્યારથી.....તું ચાલ

નારદ—

૫

નયને નિહાળ્યો મહારા નટવરને.
 ઘટઘટ વ્યાપી બહાલો, હૃદયે રમે, મારા હૃદયે રમે....નયને
 અણખ નિરજન, ભવભય ભંજન.
 વહાલો વિહારી મહારા હૃદયે રમે મારા હૃદયે રમે....નયને
 સાથે સલુણો સ્વામી, નાથ ગરૂડ ગામી,
 વિશ્વ વિરામી...મહારા હૃદયે રમે હૃદયે, રમે....નયને

લલિતા:—

૬

છળીગોરી ગોરી રૂપ ભંડાર.....ખાલા હું અલભેલી,
 નવચાવન ઉભરાઈ ખાળ્યું
 આ બદન વણો છે બહાર.....હું અલભેલી.
 રંગ અંગમાં અનંગ કેરો ચમકાવે ચમકાર
 મદન મારથી બની જહાવરી બાળી લોળીનાર....હું—
 મૈમ મસ્ત બની સ્વામી સંગે સફળ કરું સંસાર
 પતિવ્રત પાળી પ્રીને પિયુને સેવું હયા હાર....હું—

૭

લલિતા— ચાલો ચાલો અલભેલા ઘેઝા છેલા છળીલા—
 બીરહે સતાવી દીવાની બનાવી,
 ખ્યારી તમારી આ રસીલા....અલભેલાં.
 પુકિત ચડાવી દેડું તખવી,
 વેદ વચનની લીલા.....અલભેલા.

વિદ્યારામ— વનિતા બહાની, રી મુખજાલી.
 વેદ વચને વિજાલી.....અલભેલા.

લલિતા— રતિ રંગ રાગે રસીયો રમાડું
 કરું કામ સાથે હું કેલી.....અલભેલા

અપ્સરાઓ

૮

સુપ્તીની વધી શોભા વસતે
 શોભા વસતે, વધી શોભા વસતે.....ટેક

ખીલ્યાં કુસુમ બહુ, રંગ બેરંગી
ખીલે વીહગોની, કુંજમાં ખંતે.....સુધી
શીતળ મંદ સુગંધી, સમીરથી
છોડી દીધી છે, સગાધીને સંતે.....સુધી.

સાખી

મંજુલ કુન્ને ગુંજતા, અમીત લહી આનંદ
ચુસી વદ્ધા છે ચાહથી. મધુપ મધુર મકરંદ....સુધી.
પ્રાંતે નકીબ પોકારતાં, અલીનવ કરી ઉચ્ચાર.
જાણે મી રતુરાજના છે કોકીલ છડીદાર....સુધી.

ઉર્વશી —

૬

સખુર સખીઆ, તરૂમાં ગયો, હાર ગુંચાઈ,
હાર ગુંચાઈ, મારો હાર ગુંચાઈ.
નીકળતો નથી, મન વહ્યું છે, માડું મુઝાઈ.

ચીત્તલેખા— કાઠ સેરવી તુંજ હું બની, બાવરી બાઈ....સખુર.

પુરુષા— હાર હૈયાનો, તનેજ બનાવોશ, સ્નેહ છવાઈ.

આ સમે તો મનની રહો, મનમાં સમાઈ...સખુર

પુરુષા—

૧૦

ઘોરી ગઈ ચીત, રમણી અજબ રીત.....ઘોરી.
જેંથી નયન બાણ, બ્રહ્મી કમાને
કાઠ્યું કલ્પેજને, ઘોરી ગઈ ચીત.....ઘોરી.

સર્વાંગે સુદર ઉર્વશી જેવી.

છેના અવર કેઈ, ગોરી ગઈ ચીત.....ચોરી.

૧૧

રાણી— ભોજપત્રવાળી, ભાનાને, મળો લાવશી.

હવે શું છે માડું કમ વૃથા લેશો નડી નાંમ...પત્ર

પુરવા— મનોહારો ક્ષમા કરો કૃપ કરો;

ભુલ માની કરું છું કબુલ.

રાણી— નથો માગતી કરાવવા કબુલ હું,

તમે માડું ઘટાડ્યું છે મુલ.

ઉર્વશી સારી હું છું નકારો.

પુરવા— બોલો નહીં એમ રાખો નાથ ઉપર રહેમ....પત્રવાળી.

રાણી—હુંથી રૂપાળી એ ખરેખર, સ્વર્ગની છે સુંદરી.

પાળુ કેળુ છે મળાપ એના, એ-વીચારી જુઓ જરી.

નથી દોષ એમા આપનો, કાની મુખેથી સુમે નહી.

પ્રેમાધ્રુવ છી જગત નાહે, જલસલત જુએ નહીં....પત્રવાળી.

૧૨

લલિતા— કેને કહું અંતરની આરત માગી રેરે હાથ,

યૈ વન મદે મદમાની, છત્રકાતી રસથી છાતી.

આશા ઉરે ઉભરાતી, ઉભરાઈને ઠલવાતી—મારીરે રે.

પડી ટેવ તે ના ટળતી, વર વેદીયાની વર્તી.

કાયા કરી કળકળતી, રામા હૃદયથી બળતી—મારીરે રે.

લલિતા— હુટો હુટો રસીલા, રસ હુટો છખીલા,
નારી નાનુક નવોઢા મદમાતિ.

કાયાયૌવન મદે છલકાતી....હુટો.

પુણુ' હું પ્રિતમજી તમ પાય.

વિધારામ—નારે ના સુંદરી એમ નજાયા.

લલિતા— વાહ વાહ ખ્યારા, પ્રિય પતિ મહારા,

કામણુ ગારા, આતમ દારા,

રસીયા રસધેન્દ્રી નારી,

વિધારામ—વેદાન્ત વડે લાચારી.....હુટો.

નારદ—

ભાષ કોટી ઉપાધ કર્યાથી, મીથ્યા થતું નથી લાવી.

શાસ્ત્રો કહે છે સમજાવી....એ....એ....એ.

હાથો હરીહર ગળ અજમાવી, મીથ્યા થતું નથી લાવી

ખુદ્દી વિધીની ગદલાવી....એ....એ....એ

કેવી કરણી ખરાબ કરાવી....મીથ્યા થતું નથી લાવી.

અમ્સરાઓનું—

હકો દુર અલખેલા, દુર રહેજી ચતુર અહો....અ.

કર પકડો નહી નીપટ અનાડી મચકાઈ જાશે નાનુક કાંડી

જઈ ખ્યારી ઘર ગુણ લાહે.....અલખેલા

રસબસ રસીયા શોકયતી સંગે આજ પધાર્યા આંહી ઉમંગે
નાહક નહી અમ દીત દહો.....અલખેશ.

ઉર્લશી—

૧૬

પ્રેમ જામ પીતાં, હૈકું રહે ન હાથ.....પ્રેમ.
દીવસે રજની જણાય, રજની દીનસમ મનાય....પ્રેમ.

સાખી.

કહેવાની ઇચ્છા કંઈ, હૃદયે ઉપજી હોય.
પણ મુખથી નીકળે કંઈ, કરે ન જાણે કોય.
કરવા મન હોય કાંઈ, કરણી વીપરીત થાય....પ્રેમ.

ૐ પ્રથમ અંક સમાપ્ત. ૐ

અંક બીજો.

રાણી

૧૭

સીનો ધર્મ સાચો છે. સ્વામીની સેવા
જાણે પતિ દેવ, તણા દેવા
હૃદયે રાજ સહેવા, લાખેણા લાભ લેવા.....ટેક.

ધ્યારા વીના અન્ન પ્રેમી થાયથી
સ્વામી સેવા છોડી, તીથે જવાથી
માનજો મળે નહી મુક્તીના મેવા.....ટેક.

પુરૂરાજ—

૧૮

નથી નથી આવતી હાય જરાય નીંદરડી
ઉર્વશી એ વસી આંખે... .. નથી.
ચિત્ર ચીતરતાં ચેતન વીણ્યે
મુજ દુઃખને નહી આંખે.... .. નથી.
છું નીરૂપાય, થતિ નથી હુંથી
ગતિ નભમાં વીણ્ય પાંખે... .. નથી.

૧૯

પુરૂરવા—છોડ છોડ સુંદરી શાંખી (૨)

ઉર્વશી—કહો જુ હું છું કેણુ

પુરૂરવા—તું છે ઉરવશી ઉરમાંહી વસી.....છોડ

ઉર્વશી—જેર હોય તો, જરા અજમાવો મોહનજી મનકાં મુંઝાવો

પુરૂરવા—ટુટી જવાની શંકાએ, શકુ નહી અંગુલી ફેમલ વાણી

ઉર્વશી—પુરૂરવાનું— ૨૦

ઉર્વશી—આજે ઘડી આનંદની નીરખી

પુરૂરવા—મળી મને, સુંદરી તું સરખો

પુર્વના પુણ્ય વીના. પ્રમદા તુજ સંગ શી રીતે બને

ઉર્વશી—પ્રેમ સુધારસ પાછ તમે, વીણ્ય દામે ખરીદી મને....આ.

પુરૂરવા—શોભાવજે ગૃહ માફ સહુણી ઈષ્ટ શ્રંગાર સજી
ઉર્વશી—ચાહુ ધરી ચરણે હું તમારા, પુજીશ પ્રીતમજી....આ.

૨૧

લલિતા—સતીતાણું સુખ સ્વામી ચરણે સ્વામીથી શુભ થાય છે
પતિ ત્યજી મૈયર રહે મુગ્ધા પાપની ભાગી થાય છે
પિયર તણિ પાલખી નકામી,
સાસરીયાંની શુભી સત્ય ગણાય છે... ..સતી
વિદ્યારામ—ચાલો ચતુરા અતિ ઉમંગે
સો હાલો સુખકર મહારા સંસારને.....સતી.

પુરૂરવા—

૨૩

પ્રાણ પ્રિય, સુખરૂપ ફરી વળજે, વનથી વહેલાં વહેલાં....પ્રા.
વંદન મુજ મુનીવરને કહેજે, રાગી જનપર પ્રસન્ન રહેજે....પ્રા.
ઉર્વશી—રાજભુવન તજી વનમાં રહેવું, શીઠ ધંધલું ઉરમાં હું એવું
પણ નોરૂપાયે જવું પડે છે, વીશ વીયોગનું ખાવું પડે છે...પ્રા.

૨૩

શિષ્ય— હું થાઉં તમારો નારી, જને જોડી આપણી ભારી
અરજણુ—ભારી, ભારી, ભારી.....હું.

શિષ્ય— શુભાખ સમ આ ગાલ જુઓ,

ચંદ્ર સમુ આ લાલ જુઓ...હાં.

આંખ અણીયાળી શી હું માફ નયન કટારી—

ગળે નાખીને હાથ જુઓ, જરા ભરીને બાથ જુઓ
આ મુઃખ આ મુખપરે ગુરુજી જાયે વારી વારી.

અરજી—હાં વારી વારી.....હું.

ઉર્વશી—

૨૪

કરવું હવે શું મારે, રે, આથી મરવું ભલું છે....કરવું.

આનૃપ બાલક, પાલક જગતો

હીંગત દુઃખથી, હારે રે.....આ.

રાજ ભુવનમાં, રહેનરો આ

દીન વનમાંહી, ગુન્હારે રે.....આ.

લાડક વાયો, લાલ પાયો આ

પાપીણી સીને પનારે રે.....આ.

ઉર્વશી—

૨૫

આગી દશા આતો રે મુઝાય મન માડું....આ.

આલસાં રેશ ચલાતું નથી નથી કષ્ટ ખમાતું હાયરે

વસમાં પુત્ર વિયે ગયો, નારા જાયે કંઠ સુંકારે...મુઝાય

આધાર જીવનનો અતી ઉત્તમ નીર્મળ આંખતું તુરરે

કેમ જીવાશે કુમાર કોડીકો થતાં—દ્રગથી દુરરે....મુઝાય

વિદ્યાધર કુમારી—

૨૬

જુઠની બાજી છે બધી આ નામ નીશાની કાંઈ નહી.

જેયું તપાસી નેત્ર વીધારી, સાચી કમાણી કાંઈ નહી

પંચભુનોનો પોંડ અરે આ નીરખન ક્યાંની કાંઈ નહી
 કાળનો માયા વાદળ છાયા. વીડી જવાની કાંઈ નહી....જુઠ
 જીવ ગુમાનીને અલીમાની, છે સહુકાની કાંઈ નહી
 જ્ઞેર જુવાની, ને જીંદગાની, ખાખ થવાનો કાંઈ નહી....જુઠ

વિદ્યાધર કુમારી—

૨૭

કેમ મટે લખ્યું લલાટ પટમાં, લલાટ પટમાં લલાટ પટમાં....કેમ
 સુખને દુઃખ ઘટ સાથે ઘડ્યાં છે
 રહેન કાયમ, કોઈ નિકટમાં.....કેમ
 સખી આ સમયે, આવી પડ્યાં છે
 નૃપને ઉરવશી, વ્યાધી વિકટમાં.....કેમ

પુરૂષ—

૨૮

શ્યામ ધામ ગગનમાં ધરતો,
 છે આ નકી નવધન સંચરતો.....સ્યામ.
 આ છે સુર ધનું નથી હનુજ શરાસન
 ચપલા ચમકે નથી પ્રીયા સુખલાગન
 ન હોય શર આજલીની ધારા, કઠીન ગરજના કરતો...સ્યામ

પુરૂષ—

૨૯

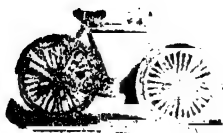
લોલે નેણલાં, નીહાળી લતા નમણી.
 લોલે નેણલા નીહાળી. લતા નમણી જાણે મુજ રમણી.

દેશાન્તી બમણી.....નેણલાં
 ઉર્વશીના અંગ રપશે, જામે સુખ જેવું.
 આને અડવાથી, મધ્યું આશ્વાસન એવું.....નેણલાં
 આલીંગું હું આંખ વીંચી, જીવતી સ્વરૂપ જાણી.
 મરતો જીવું હું આવહરી જે વડે વાણી.....નેણલાં.

ઉર્વશી

૩૦

નીહાળ્યો નાથ નયનેરે, મણી અણુમોલ.....ની,
 પુરૂરવા-અડતાં વ્યપે આનંદ ઉરમાં, વધારે છે વિજયનરે...મ.
 ઉર્વશી—શીરપર સ્થાપું યોગણી ચાહથી,
 સંભાળી રાખુ શયનેરે....

અંક ત્રીજો

માણુગક—

સુખ શાન્તો આજ છાઈ, ઉત્સવની છે ઘડી
 સંકટ સહુ નાશ પામ્યા રહી ચીંતાના જરી...સુખ
 અસ્તોદયનો કમેટી થકી કસતા શ્રીહરી
 સતવંતા શુદ્ધ જોઈ સુખ દેખા ચીખરી....સુખ
 બટ્ટીહારી શ્રીગોરાની ગતી જાયે ના કળી
 સહુનો સંયોગ કીયો કડ્ડણ દબી કી.....સુખ

પ્રભા-સખીઓ:-

૩૨

સખીઓ—આંખ હવે ચોખમાં ખાલી ખીજાય આમ ખાલી.
 તું રસીયાગાથી ના રીસા...આંખ.

પ્રભા— મૃગનેણી સાથે કંઈક કહે મને વહાલી
 નથી કોઈ એ રીસો નમાલી.

સખીઓ—તું રસીયાથી ના રીસા...
 ફરતી એકાંતમાં આ પુનોડાય જાલી
 હવે ક્યાં સકાઈ ખાઈ ઠાલી....

આયુ—તહિં આવું જાઓ હું તો સહુના રીસાઈ
 વથા જાને જનોઈ પિલાલી....

આયુ—

૩૩

સાંકળે રૂંધી, આ માંથી પાંડી ટુલસે "સ" ...૩૦

પ્રભા—જાઉં, એ મંજરીના, બોમ્બથી હું મરી.

દુર જાઓ, ના સતાઓ, એ દૈત્યોના અરી.....સ્વી૦

સખીઓ—આયુથી આટલા દી, દીલે તું ના કરી.

શત્રુકેમાં, ઠંડેમે વહેમાં, તું લક્ષ્મીએ હરી...સ્વ૦

આયુ—

૩૪

ક્ષત્રીનો ધર્મ ખરો એ, દેવું સહુને દાન. ટેક.

પગરણે, ભરવો નહિં પાછો જાય ભલે કદી જાંન

ન્યાયથી યુદ્ધ કરી અરીઓનું, ઉતારવું અલીમાન....ક્ષત્રી.

શરણે આવેલનું, સહુ વાતે. સાચવવું સન્માન

પાળવી પુત્ર સમાન પ્રજાને, ગુરૂથી મેળવી જ્ઞાન...ક્ષત્રી

પ્રભા—ટાળવા સંકટ મારું, આયુને હાથે હણાયો ખાજ

ક્ષમા કરો, અપરાધને, આજ્ઞા આપો ગુરૂવર આજ...ક્ષત્રી

પ્રભા—

૩૫

ખતી હુંતો અલખેલી, નવેલી.

રાહુથી જન્મેલી અનંગ રંગરેલી, કરૂં વશ કંથને ..ખતી.

આહિ કશોને યોજો, ગુંથું અબોડો છોડી.

વેણી ગુંથું હું થીંડીરે થોડીરે

ખગાસે તન, તોડીરે તોડી.

રીઝવું મીઠું, બોલીરે બોલી.

જાંમી સુંદર જોડીખતી.

પ્રભા—

૩૬

વસ્યા આંખોમાં, આપ અનુપ, અંજન નહીં આંખુ હવે

મહ્યા આપ આભુષણ રૂપ, શંગાર નહીં સખું હવે...વસ્યા

આયુ--ત્યારે જમો આ પાન સોપારી

પ્રભા--લાલને શું કરૂં હાલ, બીડીને મુકો બાળુ હવે...વસ્યા

આયુ--ત્યારે તુરત દગ્ગારમાં ચાલો

પ્રભા--ચાલતાં ચંચલ ચાલે મોહન હું તો લાળુ હવે...વસ્યા

સર્વ—

૩૭

આજ નીરખી, અજબ કૃતી,

થાએ હૈયું, મુદ્રીત અતી..... આજ

રાખીને અન્યો અન્ય રતિ, શોભે લક્ષ્મી સરસ્વાત.

ધન્ય જન-પતિ ધન્ય-ભગવતિ.....આજ

નામદાર મુંબઈ સરકારનો

ગર્વનમેન્ટ લેબોરેટરીમાં વિદ્વાન સરકારી ડોક્ટરે અમારી બનાવેલી બાદશાહી યાકુતી અનંગ વિલાસની ગોળાઓ અનાલામજ કરીને તેમાં કોઈપણ જનની નુકસાનકારક ચીજ નથી એવું સન્દેશીકર આપેલ છે. અને એ ઉમદા રજવાડી દવા અકસીર હોવાથી વિલાયતમાં પાસ થયેલા મોટા ડોક્ટરો, રાજા, મહારાજાઓ, નવાબો, આદિશાહો અને અંગ્રેજ પ્રદરશી અને મોટા સરકારી અમલદારોમાં પણ બહુ વખણાય છે.

બાદશાહી યાકુતી.

અનંગ વિલાસ

ગમે તે કારણથી શુમારેની તાકાત પાછી લાવે છે પુરુષાતન કાયમ રાખે છે આ રજવાડી યાકુતી વીર્યવીકરના તમામ વ્યાધી મટાડે છે અને વીર્ય ઘટ્ટે બનાવી ખર્ચ પુરુષાતન આપે છે ખરી મરદાઇ આપનાર અને નવજા માણસને પણ જુવાનની માફક બેરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી પાસે બજામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઈપણ જનની પડેજતી તરૂર નથી ૪૦ ગોળાની ડગી એકના રૂપિયા દશ

બાદશાહી યુનાની લેપ

ઉમદા દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે અને તે નસોને પુરતી તાકાત આપે છે ખર્ચ પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ પ્રતેલક બદલાજ છે આંઉસ એકની ડગીના રૂપિયા અઠ્ઠ તમામ દવાઓનું પોસ્ટ ખર્ચ જુદું

ડોક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ—રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

જાહેર ખખર

અમારી કંપનીના નીચલા નાટકોનાં ગાયનો
ચોપડીઓ જ્યાં અમારો મુકામ હશે ત્યાંથી નીચા
કિમતે રોકડેથી મંગાવ્યાથી મળશે,

ચોપડીનું નામ.

કિમત.

ળીલ્લમંગલ ઉરફે સુન્દાસ.....	૦-૨-૦
શ્રી ભતિવિજય	૦-૨-૦
ચુરખા હાલુ	૦-૨-૦
નાગર ભાકત.....	૦-૨-૦
નીલમ માણેક	૦-૨-૦
ચોગકન્યા	૦-૨-૦
મનદર મેના.....	૦-૨-૦
મહાસ્વેત-સાદમ્બરી	૦-૨-૦
રજની ચંદ્ર.....	૦-૨-૦
ભાદરે શમશીર.....	૦-૨-૦
શ્રી જયમતી.. ..	૦-૨-૦
માતૃપીતૃ ભાકત પુંડરીક	૦-૨-૦
કિશી-પુરવા	૦-૨-૦
હંચત પદમણી	૦-૨-૦
જેલ તોરણ.....	૦-૨-૦
ળીન્નલ બાદશાહ	૦-૨-૦
પ્રવીણ સાગર	૦-૨-૦
ચંદ્ર પ્રભા.....	૦-૨-૦

